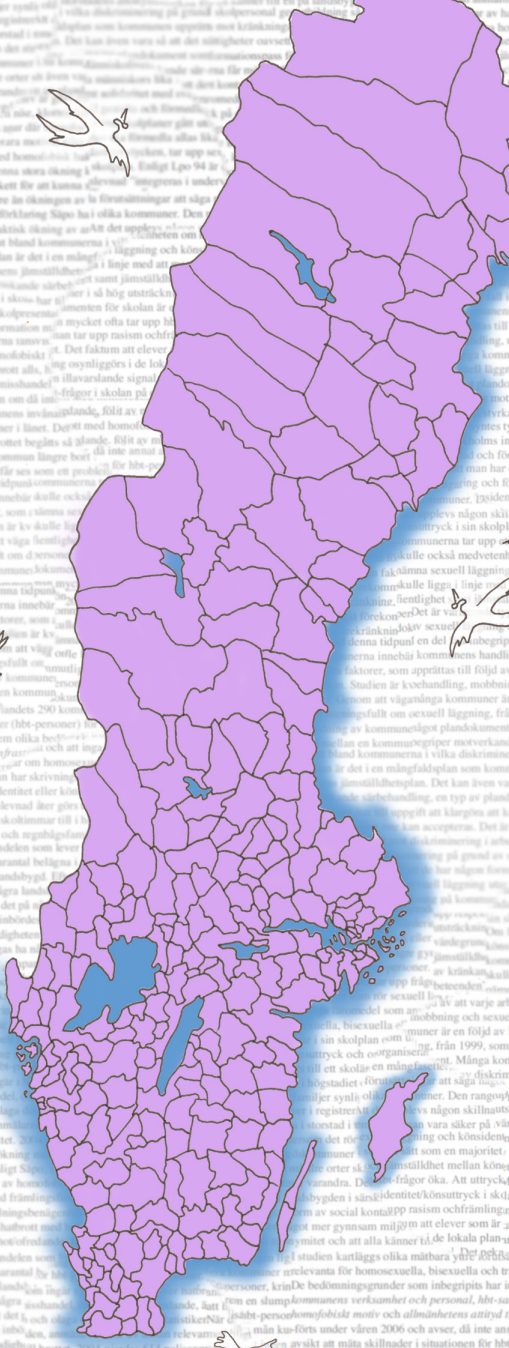
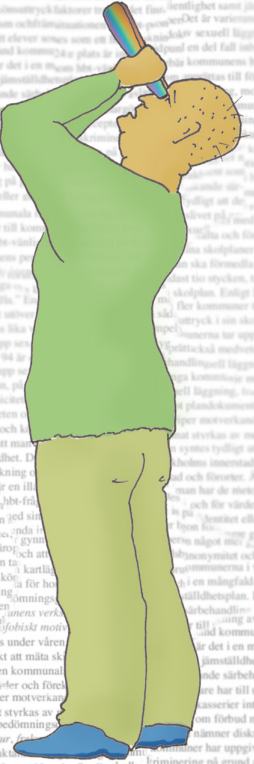

RFSL:s KOMMUN-UNDERSÖKNING 2014

Det är varierande typer av sexualitet som omfattas i undersökningen. Inne sällan är det enbart de vanligaste sexuell läggning. Inne sällan är det enbart de vanligaste... (The text is a dense, repetitive background of words and phrases related to the survey's themes, such as "sexualitet", "kommun", "underrökning", "diskriminering", and "RFSL".)

Denna rapport har sammanställts av
Lars Jonsson, politisk handläggare på RFSL.
Medarbetare i arbetet med att sammanställa
rapporten har Camilla Haglund, Niclas Sandin
och Sandra Schwartz varit.

Omslag: Marie Nordin.
Formgivning: Pontus Willebrand,
pontuswillebrand.se

Rapporten har möjliggjorts tack vare bidrag
från Svenska PostkodLotteriets Kulturstiftelse

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

5	Förord
7	Tillvägagångssätt och sammanfattning
11	Kommunens verksamhet
17	Skolan
21	Utbildningsinsatser
25	Hbtq-samhällets infrastruktur
29	Utsatthet för hatbrott
33	Attityden till hbtq-personer
39	Bilaga 1: Kommunernas betyg
49	Bilaga 2: Ordlista

FÖRORD

Under livets olika skeden tillgodogör vi oss återkommande verksamhet som sköts av kommunen där vi bor. För att kommunen fullt ut, på bästa sätt, ska kunna tillgodose våra behov av exempelvis grundläggande utbildning, kompetent äldreomsorg och stöd inom socialtjänsten behöver det finnas en aktiv medvetenhet inom kommunens alla olika verksamheter om att alla invånare inte är heterosexuella eller har en könsidentitet eller ett könsuttryck i linje med de förväntade utifrån det kön som tilldelades vid födseln. Många elever, klienter och brukare är hbtq-personer (homosexuella, bisexuella, transpersoner eller andra personer med queera uttryck och identiteter). En del elevers föräldrar lever i samkönade relationer. Några av kommunens egna anställda är också hbtq-personer. Detta är faktum som ingen kommun i Sverige skulle få för sig att förneka. Ändå är det förhållandevis få kommuner som på allvar börjat anpassa och förbättra sin verksamhet med detta i åtanke. En anpassning som kan förverkligas genom exempelvis kompetenshöjande utbildningar för personal eller genom att, för att nämna ett konkret område, skapa fritidsverksamhet som är särskilt riktad mot unga hbtq-personer. Eller genom att vara beredd på att den person som nästa gång hamnar i behov av skyddat boende har utsatts för våld av en partner av samma kön.

RFSL har i denna rapport försökt undersöka hur läget ser ut i landets kommuner när det gäller att fullt ut inkludera ett hbtq-perspektiv i den omsorg, service och skolgång, med mera, kommunerna har ansvar för. Även regionala skillnader när det gäller attityden till hbtq-personer och utsattheten för hatbrott undersöks. Resultatet är en rankning av landets kommuner utifrån sex olika bedömningsområden. Denna rankning ska ses som ett försök att ge en mycket ungefärlig bild av verkligheten, och av skillnader mellan kommuner, utifrån kvantitativa faktorer. Ett syfte med rapporten är att uppmärksamma landets kommuner på det ansvar de har för att alla deras invånare ska kunna tillgodogöra sig kommunens verksamhet på ett likvärdigt sätt oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Vi ger också kommunerna rekommendationer på konkreta åtgärder de kan vidta för att förbättra sin verksamhet.

Ulrika Westerlund
Förbundsordförande RFSL

TILLVÄGAGÅNGSSÄTT OCH SAMMANFATTNING

Tillvägagångssätt

I denna kommunundersökning kartläggs olika mätbara yttre faktorer i landets 290 kommuner som är relevanta för att mäta skillnader i förutsättningar för de invånare som är hbtq-personer (homosexuella, bisexuella, transpersoner och andra personer med queera uttryck och identiteter). De bedömningsfaktorer som inbegripits har indelats i sex olika områden:

- **kommunens verksamhet,**
- **skolan,**
- **utbildningsinsatser,**
- **hbtq-samhällets infrastruktur,**
- **utsatthet för hatbrott, och**
- **attityden till hbtq-personer.**

Underlag vid faktainsamlingen har bl.a. en enkät till landets alla kommuner varit. Enkäten till landets kommuner har utgjort ett samarbete mellan RFSL och Sveriges Kommuner och Lands-ting – SKL. RFSL och SKL formulerade gemensamt de frågor som ställdes i enkäten och SKL administrerade därefter enkäten genom sitt webbaserade enkätverktyg. 13 huvudfrågor ställdes i denna enkät, vilken skickades ut under våren 2014. RFSL har i denna rapport, som underlag, använt sig av svaren från kommunerna på tio av dessa frågor. En fråga som ställdes som inte har tagits med är den om kommunens socialtjänst har beredskap att erbjuda hbtq-personer, oavsett kön och könsidentitet, som utsatts för våld eller hot om våld av närstående, skyddat boende av en kvalitet som är likvärdig den andra personer i behov av skyddat boende erbjuds. Anledningen till detta är att det, bl.a. då ungefär hälften av kommunerna svarade "vet ej" på frågan, varit svårt att göra en rättvisande bedömning av svaren som inkom. Det är RFSL:s bedömning att många kommuner inte har tillräcklig beredskap för att kunna erbjuda hbtq-personer, främst homo- och bisexuella män och transpersoner, likvärdigt skyddat boende och behöver bli betydligt bättre på detta. Hur förhållandena ser ut på detta område i kommunerna är en sak som dock lämpar sig bättre att ta reda på mer om genom att utföra en kvalitativ undersökning av saken.

I slutet av sommaren 2014 skickade RFSL, över e-post, ut enkätfrågorna igen till de drygt 25 procent av kommunerna som inte hade inkommit med svar. Inräknat även de svar från kommuner som inkom på detta sätt har enkäten besvarats av 241 av landets 290 kommuner, vilket utgör en svarsfrekvens på 83,1 procent. De kommuner som inte har svarat på enkäten är: Arvidsjaur, Avesta, Bjurholm, Botkyrka, Danderyd, Dorotea, Eda, Ekerö, Essunga, Gagnef, Halmstad, Heby, Hudiksvall, Hultsfred, Hällefors, Högsby, Jönköping, Klippan, Kramfors, Leksand, Ljusnarsberg, Ludvika, Mullsjö, Munkedal, Nacka, Nykvarn, Ockelbo, Partille, Ragunda, Robertsfors, Skinnskatteberg, Smedjebacken, Stenungsund, Storfors, Svenljunga, Sävsjö, Torsby, Torsås, Tranemo, Tranås, Valdemarsvik, Vellinge, Vilhelmina, Vimmerby, Vindeln, Vårgårda, Åstorp, Ödeshög och Överkalix.

Förutom enkätsvar från kommunerna har RFSL även tillfrågat sina avdelningar gällande om de erhållit ekonomiskt bidrag från någon kommun samt i vilka kommuner de eventuellt genomfört informationsinsatser på skolor. Statistiskt underlag har därutöver inhämtats från

- Statistiska Centralbyrån, SCB, gällande statistik över antalet invånare per kommun som lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap.
- Brottsförebyggande Rådet, BRÅ, gällande statistik över hatbrott 2013, publicerad i rapporten "Hatbrott 2013 - Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott".
- En av researchföretaget NEPA, på uppdrag av RFSL, utförd attitydmätning.

Följande faktorer har poängsatts:

Kommunens verksamhet

- Om kommunen nämner sexuell läggning i någon form av styr- eller plandokument som handlar om att motverka diskriminering och annan kränkande behandling inom kommunens verksamhet.
- Om kommunen nämner könsidentitet och könsuttryck i någon form av styr- eller plandokument som handlar om att motverka diskriminering och annan kränkande behandling inom kommunens verksamhet.
- Om kommunen genomfört någon särskild satsning under den senaste mandatperioden som syftar till att förbättra bemötande av och service till de invånare som är hbtq-personer.
- Om kommunen har övergripande kriterier för bidragsgivning till ideella organisationer där det ingår som ett krav att en organisation som tar emot kommunala bidrag ska visa hur den motverkar diskriminering och annan kränkande behandling på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.
- Om kommunen har delat ut ekonomiskt bidrag till en hbtq-organisation under den senaste mandatperioden.

Skolan

- Om kommunen på central nivå följer upp att kommunens skolenheter upprättar en likabehandlingsplan som inkluderar hur likabehandling främjas respektive hur kränkande behandling förebyggs på grund av sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.
- Om kommunen på central nivå under den senaste mandatperioden avsatt särskilda resurser till förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och/eller vuxenutbildningen för genomförande av särskilda informationsinsatser om hbtq-frågor.
- Om det vid någon skola i kommunen, mellan 2010-2014, bjudits in informatörer från RFSL som genomfört informationsinsatser kring hbtq-frågor.

Utbildningsinsatser

- Om det i kommunen under den senaste mandatperioden genomförts kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor av kommunanställd personal.
- Om det i kommunen under den senaste mandatperioden genomförts kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor av kommunens förtroendevalda politiker.

Hbtq-samhällets infrastruktur

- Hur många personer per 10 000 invånare i kommunen som lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap.
- Om det i kommunen finns en förening verksam för hbtq-personer.
- Om det under de senaste fyra åren förekommit att något samkönat par ansökt om att bli prövade som adoptivföräldrar eller någon person ansökt om att bli juridisk förälder till sin samkönade partners barn.

Utsatthet för hatbrott

- Antalet anmälningar efter län/region av hatbrott på grund av offrets sexuella läggning per 100 000 invånare.

Attityden till hbtq-personer

- Uppmätt attityd efter län/region till var för sig bisexuella, homosexuella och transpersoner.

På dessa områden har det, utifrån poängsättning av de olika faktorerna, för varje kommun räknats fram ett betyg mellan 1–5, undantaget området hatbrott där antalet anmälningar efter län/region av hatbrott på grund av offrets sexuella läggning per 100 000 invånare direkt räknats om till ett betyg mellan 1–5. Slutligen har ett totalt betyg räknats fram för varje kommun. Det totala betyget utgör medelvärdet av betygen på de sex olika områdena.

Sammanfattning av resultatet totalt

- 46 kommuner, 15,9 procent, får ett godkänt betyg totalt på minst 3. Jämfört med då RFSL utförde en kommunundersökning senast 2006 (vilken hade samma konstruktion och till viss del samma bedömningsfaktorer) är det en förbättring. Då var det nio kommuner som fick ett totalt betyg på minst 3.
- Bäst betyg totalt får *Göteborgs kommun* med 4,13, följt av *Växjö kommun* med 4,07, *Malmö kommun* med 3,78, *Norrköpings kommun* med 3,72 och *Falu kommun* med 3,71.
- Sämst betyg totalt får *Åsele kommun* och *Bjurholm kommun*, båda i Västerbottens län, med 1,65, följt av *Storfors kommun* i Värmlands län och *Vilhelmina kommun* i Västerbottens län med 1,72, samt *Markaryds kommun* i Kronobergs län och *Essunga kommun* i Västra Götalands län, med 1,75. Ingen av dessa kommuner har fler än 10 000 invånare.

De två kommuner vars resultat är värda att särskilt nämna är de två översta i rankingen, Göteborg och Växjö, som båda fått ett totalt betyg på över 4. Båda dessa kommuner uppger att de genomfört någon slags särskild satsning som syftar till att förbättra bemötande av och service till de invånare som är hbtq-personer, att de avsatt särskilda resurser inom skolan för genomförande av särskilda informationsinsatser om hbtq-frågor och att de har övergripande kriterier för bidragsgivning till ideella organisationer där det ingår som ett krav att en organisation som tar emot kommunala bidrag ska visa hur den motverkar diskriminering och annan kränkande behandling på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Därutöver har det genomförts kompetenshöjande utbildningar i hbtq-frågor av både kommunanställd personal och av förtroendevalda politiker i dessa kommuner. Kommunerna ger också ekonomiskt bidrag till den lokala RFSL-avdelningen. Dessa svar utgör till viss del förklaringen till att Göteborgs kommun och Växjö kommun båda når ett betyg totalt på över 4.

Även om ett totalt betyg på minst 3 får anses som en gräns för godkänt betyg totalt leder uträkningen av totalt betyg i två fall till att kommuner, i fallen med Sigtuna kommun och Täby kommun, har fått minst 3 i betyg på de tre första områdena, kommunens verksamhet, skolan och utbildningsinsatser, men ändå hamnat strax under 3 i totalt betyg. Detta kan i båda dessa fall dels förklaras med det högre antalet anmälningar av hatbrott på grund av offrets sexuella läggning per 100 000 invånare i Stockholms län, som ger dessa båda kommuner enbart 1,83 i betyg på området utsatthet för hatbrott, och dels med att kommunerna har förhållandevis få invånare per 10 000 invånare som lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap. Gällande Sigtuna och Täby får omdömet bedömas vara i stort sett lika godkänt som för de kommuner som hamnat över 3 i totalt betyg.

KOMMUNENS VERKSAMHET

Sammanfattning

- 58 kommuner, 20,0 procent, får på området kommunens verksamhet godkänt betyg på minst 3. Tre kommuner, Göteborg, Malmö och Växjö, får högsta betyget, 5, på området.
- 191 av landets kommuner, 65,9 procent, har någon form av styr- eller plandokument i vilket sexuell läggning uttryckligen nämns i arbetet med att motverka diskriminering och annan kränkande behandling inom kommunens verksamhet.
- 134 av landets kommuner, 46,2 procent, har någon form av styr- eller plandokument i vilket könsidentitet (i de flesta fall även könsuttryck) nämns i arbetet med att motverka diskriminering och annan kränkande behandling inom kommunens verksamhet.
- 70 kommuner, 24,1 procent, uppger att de under den senaste mandatperioden har gjort någon särskild satsning som syftar till att förbättra bemötande av och service till de invånare som är hbtq-personer.
- 12 kommuner, 4,1 procent, uppger att de har övergripande kriterier för bidragsgivning till ideella organisationer där det ingår som ett krav att en organisation som tar emot kommunala bidrag ska visa hur den motverkar diskriminering och annan kränkande behandling på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.
- 25 kommuner, 8,6 procent, har under den senaste mandatperioden delat ut ekonomiskt bidrag till någon organisation för hbtq-personer.

Poängsättningen

Poänggrundande har, var för sig, varit om kommunen:

- nämner sexuell läggning i någon form av styr- eller plandokument som handlar om att motverka diskriminering och annan kränkande behandling inom kommunens verksamhet.
- nämner könsidentitet eller könsuttryck i någon form av styr- eller plandokument som handlar om att motverka diskriminering och annan kränkande behandling inom kommunens verksamhet.
- genomfört någon särskild satsning under den senaste mandatperioden som syftar till att förbättra bemötande av och service till de invånare som är hbtq-personer, detta exempelvis genom fritidsverksamhet som är särskilt riktad mot unga hbtq-personer, inom äldreomsorgen eller genom att vidta åtgärder för att bättre (genom att ombyte kan ske i en avskild och trygg miljö) tillgängliggöra kommunala idrottsanläggningar för transpersoner.
- har övergripande kriterier för bidragsgivning till ideella organisationer där det ingår som ett krav att en organisation som tar emot kommunala bidrag ska visa hur den motverkar diskriminering och annan kränkande behandling på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.
- har delat ut ekonomiskt bidrag till en hbtq-organisation under den senaste mandatperioden.

Resultat

Tre av landets kommuner, Göteborg, Malmö och Växjö, har uppfyllt alla de saker som krävts för att tilldelas högsta betyg, 5, inom området kommunens verksamhet. 58 kommuner har fått minst betyget 3 på området, vilket innebär att de uppfyller tre av de fem saker som frågor

ställt om. 84 kommuner har inte kunnat tilldelas något poäng alls på någon av de fem frågorna, vilket resulterat i betyget 1 för dessa kommuner.

De styr- eller plandokument i vilka kommunerna uttryckligen nämner sexuell läggning respektive könsidentitet och könsuttryck är av olika slag. I flera fall har kommunen en mångfaldsplan där sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck omnämns. Utan att kallas en mångfaldsplan kan också ett snarligt dokument vara riktlinjer, en handlingsplan eller en policy mot diskriminering. Det är dokument som alla syftar till att slå fast riktlinjer mot diskriminering och att värna lika rättigheter och möjligheter. Vidare kan det röra sig om en personalpolicy eller ett personalpolitiskt program, en arbetsmiljöpolicy eller en folkhälsoplan där sexuell läggning respektive könsidentitet och könsuttryck uttryckligen nämns i ett sammanhang där det slås fast att likabehandling och icke-diskriminering på dessa områden utgör utgångspunkter i verksamheten. I något fall har poäng tilldelats där sexuell läggning och könsidentitet/könsuttryck omnämns i kommunens jämställdhetsplan utöver att enbart de olika diskrimineringsgrunderna i diskrimineringslagstiftningen nämns. Att kommunens skolenheter har likabehandlingsplaner som inbegriper sexuell läggning och könsidentitet/könsuttryck är något de är skyldiga att ha enligt lag. Sådana likabehandlingsplaner på skolområdet finns därmed i alla kommuner, varför sådana planer inte ingår i det vi menat med styr- eller plandokument och det inte lett till poäng om detta är den enda typ av plandokument som kunnat hittas där sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck omnämns. Förutom att utgå från kommunernas enkätsvar har vi, gällande denna fråga, även letat efter dylika styr- och plandokument på hemsidorna för de kommuner som inte inkommit med svar på enkäten.

Ett exempel bland många på vad som kan stå i en kommuns mångfaldsplan är följande utdrag ur Haninge kommuns mångfaldsplan ”Lika värda och ändå olika”: ”Med mångfald menas olika bakgrunder såsom religion eller annan trosuppfattning, etnisk tillhörighet, ålder, kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, sexuell läggning eller funktionshinder. Detta kan man kalla kategorisk mångfald. Även värderingar, olika erfarenheter, egenskaper, förmågor, färdigheter och kompetenser utgör en stor del av mångfalden. Detta kallas individuell mångfald. I Haninge uppmuntrar vi såväl kategorisk som individuell mångfald.” Ett annat exempel är Gnesta kommun som i sin Framtidsplan för kommunen skriver: ”Gnesta ska vara en kommun där man oavsett kön, könsöverskridande identitet, ålder, religion, funktionsnedsättning, sexuell läggning, etniskt eller nationellt ursprung har möjlighet att leva ett aktivt liv.”

Ett betydande steg längre har Örebro kommun gått, genom att 2011 fastställa en separat Handlingsplan för hbt-frågor, i vilken det slås fast att kommunen under de närmaste åren ska ”ha fokus på hbt-frågor för att säkerställa att perspektivet finns med i vårt ordinarie arbete och utförande”. I planen fastställs konkreta målsättningar på området och hur dessa målsättningar ska följas upp. Även i Stockholms kommun har det arbetats fram en särskild hbt-handlingsplan för kommunen, vilken dock ännu inte slutligen fastställts.

Att ha genomfört en särskild satsning som syftar till att förbättra bemötande av och service till de invånare som är hbtq-personer innebär att något konkret verksamhetsrelaterat ska ha gjorts i kommunen. Här följer några exempel:

- Göteborgs kommun har bl.a. inrättat ett HBTQ-råd, som ska fungera som en remissinstans och ett samrådsorgan för kommunledningen. Vidare har kommunstyrelsen i Göteborg beslutat att det ska tas fram en kartläggning av hbtq-personers livsvillkor i Göteborg, och i kommunens medarbetarenkät har svarsalternativet ”annat” införts vid frågan om kön.
- Linköpings kommun har medverkat till skapandet av verksamheten Liquid, som är en mötesplats för hbtq-ungdomar mellan 12-19 år.
- Luleå kommun ger ett omfattande projektstöd till RFSL Luleå som gör att RFSL-avdel-

ningen kan ha två projektledare anställda. Stödet kommer kommunen till del genom att RFSL Luleå erbjuder kompetenshöjande utbildningar till kommunala verksamheter och arrangerar Luleå Pride.

- Stockholms kommun har medverkat, bland flera andra aktörer, till att det kooperativa seniorboendet Regnbågen, för äldre hbtq-personer, har kunnat öppna.

Ett antal kommuner har låtit RFSL hbt-certifiera delar av kommunens verksamhet. Exempel på typer av verksamhet i kommuner som genomgått sådan hbt-certifiering är fritidsgård, ungdomsmottagning, familjerådgivning, förskola, bibliotek och äldreboende. Även hela en kommun, och delar av en kommun, socialförvaltning har hbt-certifierats. Hbt-certifieringen utgör en kompetenshöjande process där verksamheten börjar arbeta strategiskt i syfte att erbjuda en god arbetsmiljö för anställda och ett respektfullt bemötande av patienter/klienter/brukare utifrån ett hbt-perspektiv.

Fyra kommuner, Gnesta, Göteborg, Malmö och Örkelljunga, uppger att de vidtagit åtgärder för att bättre (genom att ombyte kan ske i en avskild och trygg miljö) tillgängliggöra kommunala idrottsanläggningar för transpersoner.

Endast 12 kommuner uppger att de har övergripande kriterier för bidragsgivning till ideella organisationer där det ingår som ett krav att en organisation som tar emot kommunala bidrag ska visa hur den motverkar diskriminering och annan kränkande behandling på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. I Göteborgs kommun ingår exempelvis i riktlinjerna för bidragsgivning att den bidragsmottagande organisationens verksamhet inte får "leda till diskriminering på grund av kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, funktionshinder, sexuell läggning och ålder". Ett annat exempel på en kommun med sådana kriterier är Växjö, där kommunen uppger att "föreningar som mottar bidrag ska tillhandahålla värdegrundsdokument som visar att föreningen arbetar med bland annat likabehandling, mångfald och jämställdhet". Svaren från de kommuner som uppgivit att de har sådana kriterier på plats för bidragsgivning har tolkats välvilligt, på så sätt att även om krav på en aktiv handling från organisationers sida inte tycks finnas att visa hur de, för att erhålla bidrag, motverkar diskriminering och annan kränkande behandling på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck, har poäng tilldelats.

De kommuner som har delat ut ekonomiskt bidrag till en hbtq-organisation under den senaste mandatperioden är Borås, Gotland, Göteborg, Halmstad, Helsingborg, Kalmar, Karlskrona, Karlstad, Laxå, Luleå, Malmö, Norrköping, Norrtälje, Nyköping, Pajala, Skövde, Sollefteå, Stockholm, Sundsvall, Umeå, Växjö, Åre, Örebro, Östersund och Övertorneå.

Slutsatser

Hbtq-frågor är fortfarande en icke-fråga i många kommuners verksamhet. Att flertalet av landets kommuner inte påbörjat något kompetenshöjande arbete alls för att bli bättre på bemötande av och service till de kommuninvånare som är hbtq-personer drabbar dagligen hbtq-personer i dessa kommuner genom att de löper högre risk för att bli bemötta med okunskap och fördomar och i värsta fall blir utsatta för diskriminering. En grundläggande sak är att kommunen nämner sexuell läggning respektive könsidentitet och könsuttryck i styr- eller plandokument som handlar om att motverka diskriminering och annan kränkande behandling inom kommunens verksamhet. Att 65,9 procent av landets kommuner nämner sexuell läggning i sådana styr- eller plandokument är en klar förbättring sedan förra gången RFSL genomförde en kommunundersökning 2006. Då nämnde 34,1 procent av kommunerna sexuell läggning i sådana styr- eller plandokument. Att 46,2 procent av kommunerna nämner könsidentitet och könsuttryck i sådana styr- eller plandokument utgör en ännu

tydligare förbättring jämfört med 2006, då ingen enda kommun nämnde könsidentitet och könsuttryck. Den stora förbättringen när det gäller omnämnande av könsidentitet och könsuttryck beror med största sannolikhet på att det först 2009 blev förbjudet, enligt diskrimineringslagen, att diskriminera en person (inom arbetsliv, utbildning, hälso- och sjukvård, myndighetsutövning och tillhandahållande av varor, tjänster och bostad) på grund av könsidentitet och könsuttryck.

De kommuner som har ett aktivt och mer genomgripande arbete för likabehandling av hbtq-personer i sin verksamhet är nästan uteslutande storstadskommuner eller kommuner utanför storstäderna med en befolkning på mer än 50 000 invånare. Det utgör en utmaning att få arbetet med hbtq-frågor att även sprida sig till mindre kommuner. I detta arbete kan Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, identifieras som en aktör som skulle kunna bidra till att ge kommuner i allmänhet, och särskilt mindre kommuner, redskap för ett aktivare likabehandlingsarbete.

RFSL vill

- att sexuell läggning respektive könsidentitet och könsuttryck inkluderas i relevanta styr- och plandokument.
- att kommunerna inkluderar hbtq-personer i sitt folkhälsoarbete.
- att det sker en kompetenshöjning inom kommunal verksamhet (som barnomsorg, skola, äldreomsorg och socialtjänst) så att bemötande av och service till hbtq-personer förbättras inom all verksamhet.
- att kommunernas socialtjänst har beredskap att erbjuda hbtq-personer, oavsett kön och könsidentitet, som utsatts för våld eller hot om våld av närstående skyddat boende i enlighet med vad lagen kräver.
- att kommunerna medverkar till att fler särskilda verksamheter för hbtq-ungdomar och äldre hbtq-personer blir verklighet.
- att kommuner i kriterier för bidragsgivning till ideella organisationer låter det ingå som ett krav att en organisation som tar emot kommunala bidrag ska visa hur den motverkar diskriminering och annan kränkande behandling på grund av sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck.
- att det tillses att blanketter som kommunen använder är könsneutrala och inte förutsätter att exempelvis två föräldrar är av olika kön.
- att det vid angivande av kön i enkäter med en kommun som avsändare, exempelvis en medarbetarenkät, läggs till alternativet ”annat/inget kön”.
- att kommuner tillgängliggör idrottsanläggningar för transpersoner på så sätt att ombyte kan ske i en avskild och trygg miljö.

SKOLAN

Sammanfattning

- 43 kommuner får på området skolan godkänt betyg på minst 3. Två kommuner, Lidingö och Nynäshamn, får högsta betyget, 5, på området.
- 128 av landets kommuner, 44,1 procent, uppger att de på central nivå följer upp att kommunens skolenheter inom åtminstone en av de skolformer (förskola, grundskola, gymnasieskola och vuxenutbildning) som finns i kommunen upprättar en likabehandlingsplan som inkluderar hur likabehandling främjas respektive hur kränkande behandling förebyggs på grund av sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck.
- 30 kommuner, 10, 3 procent, uppger att kommunen under den senaste mandatperioden på central nivå avsatt särskilda resurser till förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och/eller vuxenutbildningen för genomförande av särskilda informationsinsatser om hbtq-frågor.
- I skolor i minst 125 (43,1 procent) av landets kommuner har det, mellan 2010-2014, förekommit informationsinsatser kring hbtq-frågor som genomförts av inbjudna informatörer från RFSL.

Poängsättningen

Poänggrundande har, var för sig, varit om kommunen:

- på central nivå följer upp att kommunens skolenheter upprättar en likabehandlingsplan som inkluderar hur likabehandling främjas respektive hur kränkande behandling förebyggs på grund av sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. (1 poäng vardera för om kommunen gör detta gällande förskola, grundskola, gymnasieskola respektive vuxenutbildning.)
- på central nivå under den senaste mandatperioden avsatt särskilda resurser till förskolan, grundskolan, gymnasieskolan och/eller vuxenutbildningen för genomförande av särskilda informationsinsatser om hbtq-frågor. (1 poäng vardera för om kommunen gör detta gällande förskola, grundskola, gymnasieskola respektive vuxenutbildning.)
- vid någon skola, mellan 2010-2014, bjudit in informatörer från RFSL som genomfört informationsinsatser kring hbtq-frågor.

Resultat

Det har varit svårare på skolområdet än de övriga områden enkätfrågorn omfattat att ställa relevanta frågor till kommunerna som kan vara utgångspunkt för en bedömning av hur närvarande hbtq-perspektivet är inom kommunens skolor. När RFSL 2006 genomförde sin senaste kommunundersökning var det ett lagstadgat krav att det i varje kommun skulle finnas en kommunal skolplan, som var kommunens styrinstrument för skolverksamheten. Detta krav avskaffades 2011. Den ordning som numera gäller är att varje huvudman, rektor och förskolechef har ett ansvar att systematisk planera, följa upp och analysera resultaten i förhållande till nationella mål, krav och riktlinjer.

Diskrimineringslagen föreskriver dock att alla skolor varje år ska ta fram en likabehandlingsplan och skollagen föreskriver att alla skolor varje år ska ta fram en plan mot kränkande särbehandling. I många fall sammanförs dessa planer till en, vars vanligaste beteckning är likabehandlingsplan. I planen ska det finnas mål för främjande och förebyggande insatser. Vilka

främjande och förebyggande insatser som behövs ska bygga på analys av kartläggningar och utvärderingar av tidigare års arbete. Planen ska också beskriva hur barn och elever medverkar i det främjande och förebyggande arbetet. Det förebyggande arbetet ska gälla mot kränkande behandling och mot diskriminering som har samband med kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionsnedsättning. Enligt diskrimineringslagen är det också förbjudet att diskriminera inom utbildning. Diskriminering är när skolan på osakliga grunder behandlar en elev sämre än andra elever och missgynnandet har samband med kön, könsidentitet eller könsuttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder. Även trakasserier och kränkande behandling på grund av bland annat könsidentitet eller könsuttryck och sexuell läggning strider mot lagen.

Det får anses mycket relevant att varje kommun på central nivå följer upp att varje skolenhet kommunen är huvudman för upprättar en likabehandlingsplan som inbegriper sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck. Vilket är anledningen till att en fråga kring detta ställdes till kommunerna. Det är mycket möjligt att detta uppföljningsarbete sker i fler kommuner än de som uttryckligen svarat ja på denna fråga, då flera kommuner svarat att de inte vet om detta sker. Hur förhållandena ser ut i de skolor som är friskolor, och inte har en kommun som huvudman, faller utanför denna undersökning då kommunen inte har något ansvar för hur verksamheten vid sådana skolor organiseras och sköts.

Slutsatser

Det är positivt att enkäten till landets kommuner visar att det vid skolor i minst 10 procent av landets kommuner genomförts särskilda informationsinsatser om hbtq-frågor som det på central nivå avsatts särskilda resurser till. Sannolikt har särskilda informationsinsatser skett i fler kommuner, utan att resurser avsatts på central nivå. Det finns enstaka skolenheter som genomgått en av RFSL utförd hbt-certifiering, närmare bestämt förskolorna Nicolaigården och Egalia i Stockholm och förskolan Udden i Luleå. Skolenheter av alla slag i hela landet skulle vara i behov av att genomlysas utifrån ett likabehandlings- och normkritiskt perspektiv, bl.a. när det gäller vilka läromedel som används. Det svenska skolsystemets långtgående decentralisering gör det omöjligt att från statligt håll centralt, annat än genom lagstiftning och tillsyn, försöka skapa likvärdiga förutsättningar inom skolan när det gäller hur likabehandlingsarbetet genomsyrar skolan i allt från hur undervisningen bedrivs till elevvård.

RFSL vill

- att skolorna använder material och läromedel som inkluderar hbtq-frågor på ett icke-heteronormativt sätt.
- att skolan ser till att särskilt lärare och annan personal som har till uppgift att vara stödpersoner för elever som utsatts för kränkningar, diskriminering eller har andra kurativa behov innehar hbtq-kompetens.
- att varje kommun ser till att skolornas likabehandlingsplaner är dokument som används på ett konkret sätt för att skapa en inkluderande och icke-diskriminerande skolmiljö fri från kränkningar.
- att sex och samlevnad åter görs till ett skolämne med egen kurs- respektive ämnesplan i grundskolan respektive gymnasieskolan, vilket inte utesluter att undervisning i frågor om sexualitet och kön också är inskriven i andra kurs- och ämnesplaner.
- att skolor retroaktivt ändrar i namn och personnummer i skolbetyg och utbildningsbevis gällande personer som bytt juridiskt kön.
- att öppet rasistiska, homofoba och transfoba partier inte ska tillåtas släppas in för att informera på skolor, då detta skapar en stor otrygghet bl.a. för de elever som är hbtq-personer.

UTBILDNINGSSINSATSER

Sammanfattning

- 95 kommuner, 32,8 procent, får på området utbildningsinsatser godkänt betyg på minst 3. 23 kommuner får högsta betyget, 5, på området. (Betyget 5 på detta område innebär att det under de senaste fyra åren genomförts kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor i kommunen av både kommunanställd personal och kommunens förtroendevalda politiker.) De 23 kommuner som får högst betyg på området är: Emmaboda, Falkenberg, Falköping, Falun, Finspång, Gnesta, Göteborg, Hallstahammar, Hedemora, Huddinge, Karlstad, Luleå, Norrköping, Pajala, Sala, Sollefteå, Sotenäs, Sundsvall, Söderhamn, Växjö, Ängelholm, Örebro och Övertorneå.
- 94 av landets kommuner, 32,4 procent, uppger att de under den senaste mandatperioden genomfört kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor av kommunanställd personal.
- 24 av landets kommuner, 8,3 procent, uppger att de under den senaste mandatperioden genomfört kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor av kommunens förtroendevalda politiker.

Poängsättningen

Poänggrundande har, var för sig, varit om kommunen:

- uppgivit att det under den senaste mandatperioden genomförts kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor av kommunanställd personal.
- uppgivit att det under den senaste mandatperioden genomförts kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor av kommunens förtroendevalda politiker.

Resultat

Jämfört med när samma fråga ställdes 2006 av RFSL till landets kommuner i den senaste kommunundersökningen har en viss förbättring skett gällande utbildningsinsatser i hbtq-frågor. 2006 uppgav 19,6 procent av kommunerna att det genomförts kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor av kommunanställd personal, mot 28,3 procent 2014. I enbart 3,8 procent av kommunerna hade det 2006 genomförts kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor av kommunens förtroendevalda politiker, mot 7,9 procent 2014.

Utbildningsinsatsernas omfattning varierar mellan de kommuner som uppger att det skett sådana insatser. Göteborgs kommun uppger att ca 14 000 medarbetare och chefer, inom kommunala förvaltningar, stadsdelsförvaltningar och kommunala bolag, har fått utbildning kring mänskliga rättigheter, inklusive hbtq-frågor, och diskrimineringslagen. Därutöver har chefer och skyddsombud (i samarbete med fackliga organisationer) erbjudits särskilda hbtq-utbildningar. I andra kommuner rör det sig om något enstaka utbildningstillfälle, som i Fagersta kommun, som uppger att chefer/arbetsledare och fackliga företrädare deltagit vid en föreläsning ”på temat”. I de kommuner där någon verksamhet blivit hbt-certifierad av RFSL har all personal som arbetar i denna verksamhet deltagit i genomgripande och målinriktade utbildningsinsatser.

Slutsatser

Att enbart utbildningsinsatser utgör ett särskilt område i denna rapport innebär att det bedöms vara en avgörande faktor för att höja hbtq-kompetensen i landets kommuner. För att personal i kommunerna, inom barnomsorgen, skolan, äldreomsorgen, socialtjänsten med flera områden, ska kunna bemöta hbtq-personer i sina respektive verksamheter på ett respektfullt och icke-normerande sätt krävs kunskaper om hbtq-personer och hbtq-personers situation som enskilda anställda många gånger inte besitter. Detta medför att elever, klienter, brukare och föräldrar som är hbtq-personer riskerar bli osynliggjorda och bemötta på ett nedvärderande, fördomsfullt eller kränkande sätt inom den kommunala verksamheten. Långt fler bland personalen inom kommunerna, i många fler kommuner, än vad som idag har kunnat tillgodogöra sig någon form av kompetenshöjande utbildning skulle behöva sådan utbildning.

RFSL vill

- att alla anställda i kommunerna som arbetar med att tillgodose kommunens invånare med vård, omsorg, stöd och utbildning ges kompetenshöjande utbildning i hbtq-frågor.
- att alla chefer och personalansvariga i kommunerna erbjuds utbildning i hur det skapas en arbetsmiljö där alla, oavsett sexuell läggning, könsidentitet och könsuttryck, kan vara öppna och ges lika förutsättningar.
- att förtroendevalda politiker erbjuds utbildning i hbtq-frågor med fokus på den kommunala verksamheten.

HBTQ-SAMHÄLLETS INFRASTRUKTUR

Sammanfattning

- 65 kommuner, 22,4 procent, får på området hbtq-samhällets infrastruktur godkänt betyg på minst 3. Tre kommuner, Stockholm, Göteborg och Malmö, får högsta betyget 5 på området.
- I 35 av landets kommuner, 12,1 procent, finns det en lokal förening för hbtq-personer verksam.
- I minst 43 kommuner, 14,8 procent, har det under de senaste fyra åren förekommit att något samkönat par ansökt om att bli prövade som adoptivföräldrar eller någon person ansökt om att bli juridisk förälder till sin samkönade partners barn.
- Av de tio kommuner där minst 14,0 per 10 000 invånare lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap ligger fyra i Stockholms län. Tre av dessa tio kommuner (alla belägna i Skåne) är kommuner på landsbygden med mindre än 20 000 invånare. De tre kommuner där flest andel i befolkningen per 10 000 invånare lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap är Stockholm, Malmö och Solna.
- I 27 av landets kommuner lever ingen av invånarna i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap. Alla dessa kommuner har en befolkning som är mindre än 15 000 invånare. 19 av dessa kommuner har en befolkning som är mindre än 10 000 invånare. Alla kommuner i Blekinge län, Gävleborgs län, Hallands län, Jämtlands län, Stockholms län, Södermanlands län, Uppsala län, Västernorrlands län och Örebro län har invånare som lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap.

Poängsättningen

- Mellan 0-5 poäng har givits till kommunerna utifrån hur många personer i befolkningen per 10 000 invånare som lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap enligt följande:

0	= 0
< 2,0	= 1
2,0 – 3,9	= 2
4,0 – 6,9	= 3
7,0 – 13,9	= 4
14,0 –	= 5

Statistik över hur många invånare per kommun som lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap har hämtats från SCB och avser situationen vid årsskiftet 2013/2014.

- 2,5 poäng har givits till kommuner där det finns en förening verksam för hbtq-personer, det vill säga en förening för hbtq-personer med sin huvudsakliga verksamhet förlagd till kommunen.
- 2,5 poäng har givits till kommuner där det kunnat konstateras (utifrån enkätsvar och även information insamlad på annat sätt) att det under de senaste fyra åren förekommit att något samkönat par ansökt om att bli prövade som adoptivföräldrar eller någon person ansökt om att bli juridisk förälder till sin samkönade partners barn.

Resultat

Den populära uppfattningen är att hbtq-personer migrerar till storstäder och att den del av befolkningen som är hbtq-personer i högre grad är koncentrerad till större städer än vad som

är fallet med heterosexuella cis-personer. Forskning på området, som mer utslutande handlat om homosexuella män och kvinnors migrationsmönster, visar också entydigt att det finns en högre koncentration av homosexuella män och kvinnor i befolkningen i större städer än vad det finns utanför större städer. SCB:s statistik över hur många invånare per kommun som lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap påvisar i stora drag samma fenomen att homo- och bisexuella, i detta fall de som lever i äktenskap eller partnerskap, i högre grad bor i kommuner som ingår i storstadsområden. Av de tio kommuner där minst 14,0 per 10 000 invånare lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap är sex belägna i storstadsområdena Stockholm, Göteborg och Malmö. De fyra övriga av dessa kommuner (Perstorp, Simrishamn, Tomelilla och Ystad) är belägna i Skåne, varav tre av dessa kommuner har under 20 000 invånare. Detta senare faktum tyder på att det när det gäller homo- och bisexuella som lever i samkönade par också, i någon mån, finns ett annat migrationsmönster av att välja att hellre bosätta sig i vissa mindre kommuner än i andra mindre kommuner.

Kommuner med högst andel invånare som lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap per 10 000 invånare:

1.	Stockholm	27,6
2.	Malmö	19,8
3.	Solna	16,5
4.	Tomelilla	16,3
5.	Göteborg	14,8
	Simrishamn	14,8
6.	Värmdö	14,6
7.	Sundbyberg	14,3
8.	Perstorp	14,0
	Ystad	14,0
9.	Nacka	13,9
10.	Flen	13,6

De kommuner där ingen invånare lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap är: Arboga, Arjeplog, Bjurholm, Båstad, Essunga, Forshaga, Gagnef, Grums, Habo, Högsby, Karlsborg, Kinda, Malå, Markaryd, Munkedal, Norsjö, Pajala, Skinnskatteberg, Storfors, Sävsjö, Valdemarsvik, Vansbro, Vårgårda, Ydre, Åsele, Älvdalen och Örkelljunga.

Slutsatser

Vi har under detta område valt ut tre mätbara faktorer (förening i kommunen för hbtq-personer, förekomst av ansökan om adoption inom samkönade par och hur många invånare per 10 000 invånare lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap) vilka sammantaget indikerar förekomst i högre utsträckning av en infrastruktur i kommunen för hbtq-personer. Det går att leva under goda livsförhållanden med hög livskvalitet överallt i landet som enskild hbtq-person. Faktorer som kan underlätta för enskilda hbtq-personer att uppnå livskvalitet är dock geografisk närhet till många andra hbtq-personer och geografisk närhet till en infrastruktur för hbtq-personer, i form av en hbtq-organisation på orten (där det ofta i

så fall även hålls ett Pride-evenemang en gång om året) och förekomst av träffställen inom ett kommersiellt nöjesliv (restauranger/barer och nattklubbar) med hbtq-personer som målgrupp. Stockholms kommun, Göteborgs kommun och Malmö kommun får högsta betyget 5 på området, vilket innebär att det, utifrån vår mätmetod, finns bäst förutsättningar i dessa kommuner för hbtq-personer att tillgodogöra sig en av och för dem skapad infrastruktur.

Homo- och bisexuella tenderar att i förhållandevis hög utsträckning välja att bosätta sig i geografisk närhet av många andra homo- och bisexuella. En studie som ingår i avhandlingen "Beyond Bright City Lights – The Migration Patterns of Gay Men and Lesbians" (kulturgeografiska institutionen, Stockholms universitet) av Thomas Wimark visar att homosexuellas tendens till att vara koncentrerade till storstäder är starkare än för heterosexuella även i Sverige, och att koncentrationen är som högst i Stockholm, Göteborg och Malmö. Studien visar också att koncentrationen till storstäder är starkare för homosexuella män än för homosexuella kvinnor samt starkare för de som lever som singlar än de som lever i par. Thomas Wimark gör bl.a. följande bedömning i sin avhandling: "... we argue that coming out as gay or lesbian is an important (ongoing) event that ultimately changes the lives of single gay men and lesbians. From such a perspective, gay men and lesbians would migrate to the city in the search for a partner or coming out, but for those finding/having found and choosing/having chosen a partner to settle with, the city is less important. However other events such as family formation also shape the lives of gay men and lesbians. Because lesbians to a higher extent have children, this could explain some of the differences between them and gay men."

UTSATTHET FÖR HATBROTT

Sammanfattning

- I förhållande till folkmängden (antal anmälda brott per 100 000 invånare) var det 2013 vanligare att råka ut för hatbrott på grund av sin sexuella läggning i Stockholms län, Örebro län och Västerbottens län än i övriga landet.
- Sett till antal anmälda hatbrott på grund av sexuell läggning, vilka totalt uppgick till 625 st 2013, gjordes flest antal sådana brottsanmälningar i Stockholms län (227 st, vilket utgör 36,3 procent av totalt antal), följt av Västra Götalands län (87 st, vilket utgör 13,9 procent av totalt antal) och Skåne län (81 st, vilket utgör 13,0 procent av totalt antal).

Betygsättningen

Underlaget för betygsättningen av kommunerna på detta område är antalet anmälningar av hatbrott på grund av offrets sexuella läggning uppdelade efter län per 100 000 invånare, redovisad i BRÅ:s rapport ”Hatbrott 2013 – Statistik över polisanmälningar med identifierade hatbrottsmotiv och självrapporterad utsatthet för hatbrott”. Siffran hatbrott på grund av sexuell läggning per 100 000 invånare efter län har räknats om till ett betyg, med decimaler, mellan 1 och 5. Alla kommuner i samma län har tilldelats samma betyg. På grund av att BRÅ inte särredovisar antalet hatbrottsanmälningar efter län och år i fall då de, i en kategori hatbrott, understiger 10 st har några län slagits samman. Detta för att få fram en siffra efter region, i form av två sammanslagna län, gällande antalet anmälningar av hatbrott på grund av offrets sexuella läggning per 100 000 invånare. Därför har Kronobergs och Blekinge län, Kalmar och Gotlands län, Dalarna och Gävleborgs län respektive Västernorrlands och Jämtlands län slagits samman.

Resultat

Hatbrott är en polisiär angelägenhet i första hand och polisen än organiserad länsvis. Brottsbekämpning är inget landets kommuner har något huvudansvar för. Utsattheten för hatbrott är medtagen som en betygsgrundande faktor i denna rapport för att förmedla en sammantagen bild av hur förutsättningarna att leva som hbtq-person ser ut i olika delar av landet. Utifrån BRÅ:s statistik kan konstateras att den som befinner sig i storstadsregionen Stockholms län löper högst risk att bli utsatt för ett hatbrott på grund av sexuell läggning. Med hatbrott på grund av sexuell läggning avses gärningar som lett till att en person, en grupp individer eller gruppen homosexuella, bisexuella eller heterosexuella i allmänhet blivit kränkta på grund av sin sexuella läggning. Av de 625 hatbrott som räknats in i kategorin under 2013 utgör knappt 98 procent brott mot homosexuella, medan i princip hela den resterande andelen utgörs av brott mot bisexuella. De brottskategorier som hatbrotten nästan uteslutande består av är våldsbrott (mord/dråp, misshandel och våld mot tjänsteman), olaga hot/ofredande, ärekränkning, skadegörelse/klotter och hets mot folkgrupp. De vanligaste brotten i identifierade hatbrottsanmälningar på grund av sexuell läggning för 2013 var olaga hot/ofredande (49 procent) följt av ärekränkning och våldsbrott (18 respektive 15 procent).

BRÅ för även statistik över transfobiska hatbrott, som begåtts på grund av offrets könsidentitet eller könsuttryck. För 2013 har 45 sådana anmälningar identifierats. BRÅ anser det

dock vara troligt att en del transfobiska hatbrott vid brottsanmälan har kategoriserats som ett homofobt hatbrott. Detta i fall då gärningspersonen givit uttryck för att ha uppfattat transpersonens normbrytande könsuttryck som ett tecken på att personen är homosexuell. Antalet identifierade transfobiska hatbrott är så få till antalet att BRÅ inte kan redovisa dessa länsvis, varför de inte kunnat ingå i underlaget för det betyg som tilldelats per län eller region på detta område.

För att ge en bild av hur ett hatbrott på grund av sexuell läggning kan se ut redovisas här en fallbeskrivning, baserad på information ur polisanmälningens fritext, av ett våldsbrott: ”Martin och Fredrik hade varit ute på kvällen. De sa hejdå med en kram utanför restaurangen och gick åt olika håll. Martin gick till busshållplatsen. Då kom 3-4 män fram och började tjafsa. De frågade om det var pojkvännen Martin sagt hejdå till och kallade honom ”äckliga böggjavel”. Plötsligt började de slå och sparka honom. Martin föll till marken och männen fortsatte att sparka på honom medan han låg ner.”

För att ge en bild av hur ett transfobiskt hatbrott kan se ut redovisas här en fallbeskrivning, baserad på information ur polisanmälningens fritext, av ett ofredande: ”Målsägande har vid flera tillfällen de senaste månaderna fått fönster och ytterdörr nedsmetade med ägg. Någon har vid flera tillfällen ryckt i dörrhandtaget och viskat okvädesord genom brevlådan. Målsägande uppger att dessa personer gör detta på grund av att hon är transsexuell. Hon säger också att hon känner sig otrygg och inte längre kan bo kvar i området.”

Antalet anmälningar med identifierat hatbrottsmotiv på grund av sexuell läggning efter län/region per 100 000 invånare

Stockholms län	11
Örebro län	8
Västerbottens län	8
Norrbottnens län	6
Skåne län	6
Södermanlands län	6
Blekinge län/Kronobergs län	5
Hallands län	5
Värmlands län	5
Västmanlands län	5
Västra Götalands län	5
Östergötlands län	5
Dalarnas län/Gävleborgs län	4
Jönköpings län	4
Jämtlands län/Västernorrlands län	4
Uppsala län	4
Gotlands län/Kalmar län	3

Slutsatser

Liksom för det totala antalet hatbrott, inräknat alla typer av hatbrott, är det högst risk att bli utsatt för ett hatbrott på grund av sexuell läggning för den som befinner sig i storstadsre-

gionen Stockholms län. 2013 stack även Örebro län och Västerbottens län ut som områden där det anmälts något fler hatbrott på grund av sexuell läggning per 100 000 invånare än vad som var fallet i övriga län. (Utifrån antalet hatbrott totalt efter län per 100 000 invånare är det, efter Stockholm län, med 83 anmälningar per 100 000 invånare, näst högst risk totalt att bli utsatt för ett hatbrott i Skåne län, med 63 anmälningar per 100 000 invånare.) Det bör finnas ett samband mellan att koncentrationen av öppna hbtq-personer är något högre i Stockholms län än i övriga län, framför allt i Stockholms kommun, och att det anmäls fler hatbrott där på grund av sexuell läggning. (Se statistik i kapitlet Hbtq-samhällets infrastruktur över i vilka kommuner flest personer per 10 000 invånare lever i samkönat äktenskap eller registrerat partnerskap.) Om de två andra storstäderna, Göteborgs kommun och Malmö kommun, där koncentrationen av öppna hbtq-personer också bör vara högre, skulle brytas loss i statistiken från Västra Götalands län respektive Skåne län skulle det mest troliga utfallet vara att kommunerna skulle uppvisa ett högre antal anmälda hatbrott per 100 000 invånare än vad som är fallet i landet i övrigt utanför Stockholms län.

Det bör även påpekas att antalet anmälningar inte är samma sak som den faktiska brottsligheten när det gäller hatbrott. En inte obetydlig del av begångna hatbrott anmäls aldrig av offret. Polisens kompetens på området är också avgörande för hur hög benägenheten att anmäla är (vilket förtroende som finns för polisen) och för att ett anmält brott ska kategoriseras som ett hatbrott.

ATTITYDEN TILL HBTQ-PERSONER

Sammanfattning

- Attityden till hbtq-personer är mest positiv i Stockholms län och i Gotlands län/Kalmar län.
- Attityden till hbtq-personer är mest negativ i Värmlands län och Örebro län.
- Sammantaget är de regionala skillnaderna i attityden till hbtq-personer relativt små.

Poängsättningen

RFSL gav researchföretaget NEPA i uppdrag att undersöka befolkningens attityd till hbtq-personer. Detta genom att ställa frågor till personer som anmält sig till en webbpanel. Sammanlagt svarade 2 801 personer på frågorna. RFSL utarbetade de frågor som ställdes i syfte att mäta attityden. Svaren har brutits ner efter län. På grund av inte tillräckligt många svar från respondenter bosatta i något av landets tre minsta län, Blekinge län, Jämtlands län och Gotlands län, för att resultatet ska bli tillförlitligt har svaren gällande dessa län slagits ihop med ett närliggande län. På så sätt har svaren från respondenter bosatta i Blekinge och Kronobergs län slagits samman, liksom från respondenter i Jämtlands och Västernorrlands län respektive Gotlands och Kalmar län.

De ena fråga som ställdes för att mäta attityden var: *Hur ofta har du under det senaste året hört någon i din geografiska närhet säga något nedsättande om någon på grund av dennes sexuella läggning?* Frågan delades upp i tre delar, där respondenten fick ta ställning till om denne hört något nedsättande sägas med anledning av heterosexualitet, bisexualitet och homosexualitet. Svarsalternativen för varje sexuell läggning var: aldrig, någon enstaka gång, flera gånger och många gånger.

Den andra fråga som ställdes för att mäta attityden var: *Hur ofta har du under det senaste året hört någon i din geografiska närhet säga något nedsättande om någon på grund av dennes könsidentitet eller könsuttryck enligt alternativen nedan?* (Förklaring av begreppen könsidentitet och könsuttryck gavs.) Frågan delades upp i fyra delar, där respondenten fick ta ställning till om denne hört något nedsättande sägas med anledning av manlig könsidentitet, kvinnlig könsidentitet, transidentitet och annan könsidentitet. Alternativen manlig könsidentitet och kvinnlig könsidentitet avser cis-personers könsidentitet. Transidentitet avser inte att transpersoner skulle ha en separat könsidentitet, utan avser att det nedsättande som har hörts sägas rörde person eller personer på grund av att personen/personerna var transpersoner. En transperson kan ha en manlig, eller en kvinnlig, könsidentitet precis som en cis-person.

Det resultat som använts till detta bedömningsområde är hur många, i procent, som i varje län/region svarat att de aldrig hörts något nedsättande sägas under det senaste året med anledning av bisexualitet, homosexualitet respektive transidentitet. Procentsatsen för vart och ett av de tre svarsresultaten har för varje län/region omvandlats till ett betyg, med decimaler, mellan 1 och 5. Utifrån summan av de tre betygen har det räknats fram ett sammanlagt betyg för varje län/region. Kommunerna i samma län/region har tilldelats det betyg som räknats fram för länet/regionen.

Resultat**De fem län/regioner där högst antal svarat att de aldrig under det senaste året hört något nedsättande om någon med anledning av bisexualitet var:**

Stockholms län	72,65 procent
Gotlands län/Kalmar län	71,53 procent
Jämtlands län/Västernorrlands län	70,45 procent
Skåne län	69,32 procent
Uppsala län	68,91 procent

De fem län/regioner där lägst antal svarat att de aldrig under det senaste året hört något nedsättande om någon med anledning av bisexualitet var:

Örebro län	58,34 procent
Värmlands län	58,55 procent
Västra Götalands län	61,90 procent
Östergötlands län	62,36 procent
Gävleborgs län	64,78 procent

De fem län/regioner där högst antal svarat att de aldrig under det senaste året hört något nedsättande om någon med anledning av homosexualitet var:

Stockholms län	50,75 procent
Gotlands län/Kalmar län	49,49 procent
Östergötlands län	47,29 procent
Västerbottens län	46,90 procent
Skåne län	46,81 procent

De fem län/regioner där lägst antal svarat att de aldrig under det senaste året hört något nedsättande om någon med anledning av homosexualitet var:

Örebro län	30,69 procent
Värmlands län	33,69 procent
Västmanlands län	36,39 procent
Gävleborgs län	38,96 procent
Västra Götalands län	39,08 procent

De fem län/regioner där högst antal svarat att de aldrig under det senaste året hört något nedsättande om någon med anledning av transidentitet var:

Gotlands län/Kalmar län	61,31 procent
Stockholms län	58,81 procent
Dalarnas län	57,45 procent
Jämtlands län/Västernorrlands län	57,40 procent
Hallands län	56,51 procent

De fem län/regioner där lägst antal svarat att de aldrig under det senaste året hört något nedsättande om någon med anledning av transidentitet var:

Värmlands län	44,42 procent
Blekinge län/Kronobergs län	45,31 procent
Västmanlands län	49,10 procent
Örebro län	49,18 procent
Skåne län	49,67 procent

Som jämförelse bör nämnas att det lägsta antal i procent där befolkningen under det senaste året aldrig hört något nedsättande om någon med anledning av heterosexuallitet var 79,99 procent i Västra Götalands län. Den siffran är högre än det högsta antal i procent där befolkningen under det senaste året aldrig hört något nedsättande om någon med anledning av bisexuallitet (72,65 i Stockholm). Det skiljer som lägst drygt 13 procentenheter i något län mellan hur många som svarat aldrig hört något negativt gällande heterosexuallitet respektive bisexuallitet (13,24 procent i Stockholms län). Som högst skiljer det 24 procentenheter mellan hur många som svarat aldrig hört något negativt gällande heterosexuallitet respektive bisexuallitet (24,06 procent i Östergötlands län).

Skillnaden mellan antalet som svarar att de aldrig hört något nedsättande om någon med anledning av manlig könsidentitet jämfört med anledning av transidentitet är genomgående mindre än på området sexuell läggning. Inte i något län/någon region är det dock fler som hört något nedsättande om någon med anledning av manlig könsidentitet än med anledning av transidentitet. Lägst skillnad mellan hur många som aldrig hört något nedsättande om någon med anledning av manlig könsidentitet och med anledning av transidentitet är det i Örebro län, där skillnaden bara är 1,70 procent (50,88 procent respektive 49,18 procent). Högst skillnad mellan hur många som aldrig hört något nedsättande om någon med anledning av manlig könsidentitet och med anledning av transidentitet är det i Blekinge län/Kronobergs län, där skillnaden är 19,46 procent (64,77 procent respektive 45,31 procent). I tre län är det något fler som hört något nedsättande om någon med anledning av kvinnlig könsidentitet än som hört något nedsättande om någon med anledning av transidentitet: Gävleborgs län, Stockholms län och Örebro län.

Sammanlagt betyg läns-/regionvis	
Stockholms län	3,43
Gotlands län/Kalmar län	3,43
Jämtlands län/Västernorrlands län	3,30
Västerbottens län	3,26
Dalarna län	3,25
Skåne län	3,21
Uppsala län	3,19
Södermanlands län	3,16
Östergötlands län	3,15
Jönköpings län	3,15
Norrbottnens län	3,14
Västmanlands län	3,06
Gävleborgs län	3,04
Västra Götalands län	3,03
Blekinge län/Kronobergs län	3,01
Örebro län	2,84
Värmlands län	2,82

Slutsatser

Resultatet av mätningen påvisar att attityden till hbtq-personer är något bättre i Stockholms län och i Gotlands län/Kalmar län än i övriga landet. Resultatet påvisar också att attityden till hbtq-personer är något sämre i Värmlands län och Örebro län än i övriga landet. Generellt sett påvisar dock mätningen att i de flesta delar av landet är attityden till hbtq-personer ungefär likartad.

Mätningen visar framför allt att det råder betydande skillnader i attityden till homosexualitet/homosexuella i jämförelse med attityden till heterosexualitet/heterosexuella, det vill säga attityden till homosexualitet eller homosexuella är sämre. Att skillnaden i attityder inte blir lika stor mellan bisexualitet/bisexuella och heterosexualitet/heterosexuella respektive trans-

identitet och manlig könsidentitet kan bero på att synligheten i samhället gällande bisexuella och transpersoner är mindre och människor därmed mer sällan reflekterar över och för samtal om bisexualitet/bisexuella respektive transpersoner.

Resultatet av mätningen pekar på att den gängse uppfattningen att attityden till och acceptansen för hbtq-personer generellt är bättre i storstadsområden stämmer. Detta då det utpräglade storstadslandet Stockholms län genomgående uppvisar lägst antal som hört något nedsättande om personer angående bisexualitet, homosexualitet respektive transidentitet. Att attityden genomgående skulle vara sämre utanför storstadsområdena där en större del av befolkningen bor i mindre kommuner ger dock mätningen inget entydigt stöd för. Visserligen är de tre län/regioner (Värmlands län, Örebro län och Blekinge län/Kronobergs län) som mätningen pekar på har sämst attityd till hbtq-personer sådana där mer än hälften av befolkningen bor i kommuner med mindre än 30 000 invånare. Men å andra sidan är Gotlands län/Kalmar län, som hamnar näst högst i mätningen, också en region där en stor del av befolkningen (46,1 procent) bor i kommuner med mindre än 30 000 invånare.

BILAGA 1: KOMMUNERNAS BETYG

Rank	Kommun	Län	Skolan	Kommunernas verksamhet	Utbildnings- insatser	Hbtq-samhällets infrastruktur	Ursattethet för hatbrott	Attityden till hbtq-personer	Betyg totalt
1	Göteborg	Västra Götaland	3,22	5,00	5,00	5,00	3,50	3,03	4,13
2	Växjö	Kronoberg	4,11	5,00	5,00	3,80	3,50	3,01	4,07
3	Malmö	Skåne	3,22	5,00	3,00	5,00	3,22	3,21	3,78
4	Norrköping	Östergötland	1,89	4,20	5,00	4,60	3,50	3,15	3,72
5	Falun	Dalarna	3,22	3,40	5,00	3,60	3,78	3,25	3,71
6	Stockholm	Stockholm	4,56	4,20	3,00	5,00	1,83	3,43	3,67
7	Sala	Västmanland	4,56	3,40	5,00	2,20	3,50	3,06	3,62
8	Luleå	Norrbottnen	2,78	4,20	5,00	3,20	3,22	3,14	3,59
9	Karlstad	Värmland	2,78	4,20	5,00	3,20	3,50	2,82	3,58
10	Ängelholm	Skåne	2,78	3,40	5,00	3,60	3,22	3,21	3,54
11	Gävle	Gävleborg	3,67	3,40	3,00	4,20	3,78	3,04	3,51
12	Huddinge	Stockholm	3,67	3,40	5,00	3,60	1,83	3,43	3,49
13	Falköping	Västra Götaland	3,67	3,40	5,00	2,20	3,50	3,03	3,47
14	Gnesta	Södermanland	3,22	3,40	5,00	2,60	3,22	3,16	3,43
15	Sundsvall	Västernorrland	1,44	3,40	5,00	3,60	3,78	3,30	3,42
15	Emmaboda	Kalmar	3,22	2,60	5,00	2,20	4,06	3,43	3,42
16	Kungsbacka	Halland	4,11	3,40	3,00	3,20	3,50	3,16	3,40
17	Örebro	Örebro	1,44	4,20	5,00	4,20	2,67	2,84	3,39
17	Karlskrona	Blekinge	3,22	3,40	3,00	4,20	3,50	3,01	3,39
18	Helsingborg	Skåne	3,22	4,20	3,00	3,20	3,22	3,21	3,34
18	Sollefteå	Västernorrland	2,78	3,40	5,00	1,80	3,78	3,30	3,34
19	Kalix	Norrbottnen	3,22	4,20	3,00	3,20	3,22	3,14	3,33
20	Södertälje	Stockholm	4,11	4,20	3,00	3,20	1,83	3,43	3,30
21	Umeå	Västerbotten	2,78	4,20	3,00	3,60	2,67	3,26	3,25
21	Lund	Skåne	3,67	1,80	3,00	4,60	3,22	3,21	3,25
22	Kalmar	Kalmar	2,78	3,40	3,00	2,80	4,06	3,43	3,24
22	Söderhamn	Gävleborg	1,44	3,40	5,00	2,80	3,78	3,04	3,24
23	Gotland	Gotland	1,44	4,20	3,00	3,20	4,06	3,43	3,22
24	Nynäshamn	Stockholm	5,00	4,20	3,00	1,80	1,83	3,43	3,21
25	Övertorneå	Norrbottnen	1,00	4,20	5,00	2,60	3,22	3,14	3,19
25	Uppsala	Uppsala	2,78	1,80	3,00	4,60	3,78	3,19	3,19
26	Östersund	Jämtland	1,00	3,40	3,00	4,60	3,78	3,30	3,18
27	Norrköping	Stockholm	2,78	3,40	3,00	4,60	1,83	3,43	3,17
28	Finspång	Östergötland	1,44	2,60	5,00	3,20	3,50	3,15	3,15
29	Falkenberg	Halland	2,78	2,60	5,00	1,80	3,50	3,16	3,14

Rank	Kommun	Län	Skolan	Kommunernas verksamhet	Utbildnings- insatser	Hbtq-samhällets infrastruktur	Utsatthet för hatbrott	Attityden till hbtq-personer	Betyg totalt
30	Eskilstuna	Södermanland	2,78	3,40	3,00	3,20	3,22	3,16	3,13
31	Sotenäs	Västra Götaland	2,33	2,60	5,00	2,20	3,50	3,03	3,11
32	Skövde	Västra Götaland	1,44	3,40	3,00	4,20	3,50	3,03	3,10
33	Haninge	Stockholm	3,22	3,40	3,00	3,60	1,83	3,43	3,08
33	Kristianstad	Skåne	3,22	2,60	3,00	3,20	3,22	3,21	3,08
34	Burlöv	Skåne	2,78	2,60	3,00	3,60	3,22	3,21	3,07
35	Hedemora	Dalarna	1,44	2,60	5,00	2,20	3,78	3,25	3,04
35	Alingsås	Västra Götaland	4,11	1,00	3,00	3,60	3,50	3,03	3,04
35	Nyköping	Södermanland	1,44	4,20	3,00	3,20	3,22	3,16	3,04
36	Borås	Västra Götaland	3,67	3,40	1,00	3,60	3,50	3,03	3,03
37	Pajala	Norrbottnen	2,33	3,40	5,00	1,00	3,22	3,14	3,02
38	Uddevalla	Västra Götaland	2,78	3,40	3,00	2,20	3,50	3,03	2,98
38	Kiruna	Norrbottnen	2,33	3,40	3,00	2,80	3,22	3,14	2,98
38	Oskarshamn	Kalmar	2,78	1,80	3,00	2,80	4,06	3,43	2,98
38	Lidingö	Stockholm	5,00	3,40	1,00	3,20	1,83	3,43	2,98
39	Lerum	Västra Götaland	3,22	1,80	3,00	3,20	3,50	3,03	2,96
40	Linköping	Östergötland	1,44	3,40	3,00	3,20	3,50	3,15	2,95
40	Kungsör	Västmanland	2,33	2,60	3,00	3,20	3,50	3,06	2,95
41	Höör	Skåne	2,78	1,80	3,00	3,60	3,22	3,21	2,94
42	Nässjö	Jönköping	3,22	2,60	3,00	1,80	3,78	3,15	2,92
42	Laholm	Halland	1,89	3,40	3,00	2,60	3,50	3,16	2,92
43	Sigtuna	Stockholm	3,22	4,20	3,00	1,80	1,83	3,43	2,91
44	Landskrona	Skåne	2,78	2,60	3,00	2,60	3,22	3,21	2,90
45	Sjöbo	Skåne	1,89	3,40	3,00	2,60	3,22	3,21	2,89
46	Upplands Väsby	Stockholm	3,22	2,60	3,00	3,20	1,83	3,43	2,88
46	Örnsköldsvik	Västernorrland	2,78	2,60	1,00	3,80	3,78	3,30	2,88
47	Härryda	Västra Götaland	3,22	1,80	3,00	2,60	3,50	3,03	2,86
47	Vetlanda	Jönköping	3,22	2,60	3,00	1,40	3,78	3,15	2,86
48	Tyresö	Stockholm	2,78	3,40	3,00	2,60	1,83	3,43	2,84
49	Kungälv	Västra Götaland	3,22	2,60	1,00	3,60	3,50	3,03	2,83
50	Västerås	Västmanland	1,44	2,60	3,00	3,20	3,50	3,06	2,80
51	Lidköping	Västra Götaland	2,78	2,60	3,00	1,80	3,50	3,03	2,78
51	Täby	Stockholm	3,22	3,40	3,00	1,80	1,83	3,43	2,78
51	Vaggeryd	Jönköping	2,33	2,60	3,00	1,80	3,78	3,15	2,78
52	Sundbyberg	Stockholm	2,78	2,60	3,00	3,00	1,83	3,43	2,77
52	Härnösand	Västernorrland	2,33	2,60	1,00	3,60	3,78	3,30	2,77
53	Köping	Västmanland	3,67	3,40	1,00	1,80	3,50	3,06	2,74
53	Svedala	Skåne	2,78	2,60	1,00	3,60	3,22	3,21	2,74
54	Katrineholm	Södermanland	3,22	2,60	1,00	3,20	3,22	3,16	2,73
54	Mark	Västra Götaland	3,22	3,40	1,00	2,20	3,50	3,03	2,73
55	Färgelanda	Västra Götaland	2,78	1,80	3,00	2,20	3,50	3,03	2,72

BILAGA 1: KOMMUNERNAS BETYG

Rank	Kommun	Län	Skolan	Kommunernas verksamhet	Utbildnings- insatser	Hbtq-samhällets infrastruktur	Utsatthet för hatbrott	Attityden till hbtq-personer	Betyg totalt
55	Åmål	Västra Götaland	2,78	2,60	3,00	1,40	3,50	3,03	2,72
56	Trosa	Södermanland	1,89	1,80	3,00	3,20	3,22	3,16	2,71
57	Sollentuna	Stockholm	2,33	3,40	3,00	2,20	1,83	3,43	2,70
58	Gislaved	Jönköping	1,00	3,40	3,00	1,80	3,78	3,15	2,69
59	Solna	Stockholm	1,44	3,40	3,00	3,00	1,83	3,43	2,68
60	Bräcke	Jämtland	1,44	2,60	3,00	1,80	3,78	3,30	2,65
60	Skara	Västra Götaland	2,78	1,80	3,00	1,80	3,50	3,03	2,65
61	Sandviken	Gävleborg	3,22	2,60	1,00	2,20	3,78	3,04	2,64
61	Båstad	Skåne	2,78	2,60	3,00	1,00	3,22	3,21	2,64
62	Gällivare	Norrboten	1,00	2,60	3,00	2,80	3,22	3,14	2,63
62	Osby	Skåne	2,33	1,80	3,00	2,20	3,22	3,21	2,63
63	Kristinehamn	Värmland	2,78	3,40	1,00	2,20	3,50	2,82	2,62
64	Mjölby	Östergötland	3,22	2,60	1,00	2,20	3,50	3,15	2,61
64	Malung	Dalarna	3,22	2,60	1,00	1,80	3,78	3,25	2,61
65	Lessebo	Kronoberg	3,22	1,00	3,00	1,80	3,50	3,01	2,59
66	Surahammar	Västmanland	1,89	1,80	3,00	2,20	3,50	3,06	2,57
66	Fagersta	Västmanland	1,44	2,60	3,00	1,80	3,50	3,06	2,57
67	Nybro	Kalmar	1,44	1,80	3,00	2,20	3,50	3,43	2,56
67	Mora	Dalarna	2,33	1,80	1,00	3,20	3,78	3,25	2,56
67	Hallstahammar	Västmanland	1,00	1,00	5,00	1,80	3,50	3,06	2,56
67	Olofström	Blekinge	1,44	2,60	3,00	1,80	3,50	3,01	2,56
67	Nordanstig	Gävleborg	2,33	1,00	3,00	2,20	3,78	3,04	2,56
68	Orust	Västra Götaland	4,11	1,00	1,00	2,60	3,50	3,03	2,54
69	Trollhättan	Västra Götaland	1,44	2,60	1,00	3,60	3,50	3,03	2,53
69	Jönköping	Jönköping	1,44	2,60	1,00	3,20	3,78	3,15	2,53
70	Piteå	Norrboten	2,78	1,80	1,00	3,20	3,22	3,14	2,52
70	Ljungby	Kronoberg	3,22	2,60	1,00	1,80	3,50	3,01	2,52
70	Mörbylånga	Kalmar	1,44	2,60	1,00	2,60	4,06	3,43	2,52
70	Staffanstorps	Skåne	1,89	2,60	1,00	3,20	3,22	3,21	2,52
70	Ale	Västra Götaland	2,78	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,52
70	Herrljunga	Västra Götaland	2,78	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,52
71	Värmdö	Stockholm	3,22	2,60	1,00	3,00	1,83	3,43	2,51
71	Enköping	Uppsala	1,89	2,60	1,00	2,60	3,78	3,19	2,51
71	Salem	Stockholm	2,78	3,40	1,00	2,60	1,83	3,43	2,51
72	Ovanåker	Gävleborg	2,78	2,60	1,00	1,80	3,78	3,04	2,50
72	Tjörn	Västra Götaland	1,44	1,80	3,00	2,20	3,50	3,03	2,50
72	Ulricehamn	Västra Götaland	1,44	1,80	3,00	2,20	3,50	3,03	2,50
73	Haparanda	Norrboten	2,78	1,00	3,00	1,80	3,22	3,14	2,49
73	Eksjö	Jönköping	1,00	2,60	3,00	1,40	3,78	3,15	2,49
73	Tomelilla	Skåne	1,89	2,60	1,00	3,00	3,22	3,21	2,49
74	Sunne	Värmland	2,78	2,60	1,00	2,20	3,50	2,82	2,48

Rank	Kommun	Län	Skolan	Kommunernas verksamhet	Utbildnings- insatser	Hbtq-samhällets infrastruktur	Utsatthet för hatbrott	Attityden till hbtq-personer	Betyg totalt
75	Trelleborg	Skåne	1,00	1,80	3,00	2,60	3,22	3,21	2,47
76	Tierp	Uppsala	2,78	1,80	1,00	2,20	3,78	3,19	2,46
76	Arboga	Västmanland	2,78	3,40	1,00	1,00	3,50	3,06	2,46
76	Västervik	Kalmar	1,44	2,60	1,00	2,20	4,06	3,43	2,46
77	Gullspång	Västra Götaland	2,78	2,60	1,00	1,80	3,50	3,03	2,45
77	Varberg	Halland	1,44	3,40	1,00	2,20	3,50	3,16	2,45
78	Rättvik	Dalarna	1,44	2,60	1,00	2,60	3,78	3,25	2,44
78	Skurup	Skåne	1,00	2,60	1,00	3,60	3,22	3,21	2,44
78	Kävlinge	Skåne	2,78	2,60	1,00	1,80	3,22	3,21	2,44
78	Örkelljunga	Skåne	2,78	3,40	1,00	1,00	3,22	3,21	2,44
79	Halmstad	Halland	1,00	2,60	1,00	3,20	3,50	3,16	2,41
79	Åre	Jämtland	2,78	1,80	1,00	1,80	3,78	3,30	2,41
79	Bjuv	Skåne	1,00	1,80	3,00	2,20	3,22	3,21	2,41
79	Eslöv	Skåne	1,00	3,40	1,00	2,60	3,22	3,21	2,41
80	Norberg	Västmanland	2,33	2,60	1,00	1,80	3,50	3,06	2,38
80	Vingåker	Södermanland	1,89	1,80	1,00	3,20	3,22	3,16	2,38
80	Borlänge	Dalarna	1,44	2,60	1,00	2,20	3,78	3,25	2,38
80	Lilla Edet	Västra Götaland	2,33	1,80	1,00	2,60	3,50	3,03	2,38
81	Götene	Västra Götaland	1,89	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,37
82	Bollebygd	Västra Götaland	1,44	2,60	1,00	2,60	3,50	3,03	2,36
82	Knivsta	Uppsala	1,00	2,60	1,00	2,60	3,78	3,19	2,36
82	Östhammar	Uppsala	1,00	2,60	1,00	2,60	3,78	3,19	2,36
82	Oxelösund	Södermanland	2,78	2,60	1,00	1,40	3,22	3,16	2,36
83	Mariestad	Västra Götaland	1,00	1,80	3,00	1,80	3,50	3,03	2,35
83	Lekeberg	Örebro	2,78	2,60	1,00	2,20	2,67	2,84	2,35
84	Älvdalen	Dalarna	3,22	1,80	1,00	1,00	3,78	3,25	2,34
84	Simrishamn	Skåne	1,00	2,60	1,00	3,00	3,22	3,21	2,34
84	Kinda	Östergötland	2,78	2,60	1,00	1,00	3,50	3,15	2,34
84	Flen	Södermanland	1,44	2,60	1,00	2,60	3,22	3,16	2,34
85	Timrå	Västernorrland	1,44	2,60	1,00	1,80	3,78	3,30	2,32
85	Nacka	Stockholm	1,44	2,60	1,00	3,60	1,83	3,43	2,32
86	Karlshamn	Blekinge	2,78	1,80	1,00	1,80	3,50	3,01	2,31
86	Öckerö	Västra Götaland	2,33	2,60	1,00	1,40	3,50	3,03	2,31
87	Motala	Östergötland	2,33	1,00	1,00	2,80	3,50	3,15	2,30
87	Möln dal	Västra Götaland	1,44	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,30
87	Vänerns borg	Västra Götaland	1,44	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,30
88	Uppvidinge	Kronoberg	1,44	2,60	1,00	2,20	3,50	3,01	2,29
88	Kumla	Örebro	1,44	2,60	1,00	3,20	2,67	2,84	2,29
88	Tanum	Västra Götaland	1,00	1,80	3,00	1,40	3,50	3,03	2,29
89	Vallentuna	Stockholm	1,44	3,40	1,00	2,60	1,83	3,43	2,28
89	Lycksele	Västerbotten	2,78	2,60	1,00	1,40	2,67	3,26	2,28

Rank	Kommun	Län	Skolan	Kommunernas verksamhet	Utbildnings- insatser	Hbtq-samhällets infrastruktur	Utsatthet för hattbrott	Attityden till hbtq-personer	Betyg totalt
89	Grums	Värmland	2,78	2,60	1,00	1,00	3,50	2,82	2,28
89	Arvika	Värmland	2,78	1,80	1,00	1,80	3,50	2,82	2,28
89	Bollnäs	Gävleborg	1,44	2,60	1,00	1,80	3,78	3,06	2,28
89	Hofors	Gävleborg	1,44	2,60	1,00	1,80	3,78	3,04	2,28
89	Hudiksvall	Gävleborg	1,44	2,60	1,00	1,80	3,78	3,04	2,28
89	Berg	Jämtland	2,78	1,00	1,00	1,80	3,78	3,30	2,28
89	Härjedalen	Jämtland	2,78	1,00	1,00	1,80	3,78	3,30	2,28
90	Hylte	Halland	2,78	1,00	1,00	2,20	3,50	3,16	2,27
90	Svalöv	Skåne	1,00	2,60	1,00	2,60	3,22	3,21	2,27
91	Ronneby	Blekinge	3,22	1,00	1,00	1,80	3,50	3,01	2,26
91	Borgholm	Kalmar	1,44	1,00	1,00	2,60	4,06	3,43	2,26
92	Hagfors	Värmland	1,00	1,00	3,00	2,20	3,50	2,82	2,25
92	Gnosjö	Jönköping	2,78	1,00	1,00	1,80	3,78	3,15	2,25
92	Åtvidaberg	Östergötland	1,44	1,80	1,00	2,60	3,50	3,15	2,25
92	Hultsfred	Kalmar	1,00	2,60	1,00	1,40	4,06	3,43	2,25
92	Strömsund	Jämtland	1,00	2,60	1,00	1,80	3,78	3,30	2,25
93	Säter	Dalarna	1,44	1,80	1,00	2,20	3,78	3,25	2,24
93	Grästorp	Västra Götaland	2,33	1,00	1,00	2,60	3,50	3,03	2,24
93	Älvkarleby	Uppsala	1,89	1,00	1,00	2,60	3,78	3,19	2,24
93	Avesta	Dalarna	1,00	2,60	1,00	1,80	3,78	3,25	2,24
94	Heby	Västmanland	1,00	2,60	1,00	2,20	3,50	3,06	2,23
95	Dals-Ed	Västra Götaland	1,00	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,22
95	Hjo	Västra Götaland	1,00	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,22
95	Lysekil	Västra Götaland	1,00	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,22
95	Töreboda	Västra Götaland	1,00	2,60	1,00	2,20	3,50	3,03	2,22
95	Tingsryd	Kronoberg	1,00	2,60	1,00	2,20	3,50	3,01	2,22
95	Skellefteå	Västerbotten	2,78	1,80	1,00	1,80	2,67	3,26	2,22
96	Österåker	Stockholm	2,78	1,00	1,00	3,20	1,83	3,43	2,21
96	Ystad	Skåne	1,00	1,80	1,00	3,00	3,22	3,21	2,21
97	Hammarö	Värmland	1,89	1,80	1,00	2,20	3,50	2,82	2,20
97	Kil	Värmland	1,89	1,80	1,00	2,20	3,50	2,82	2,20
98	Torsås	Kalmar	1,44	1,00	1,00	2,20	4,06	3,43	2,19
98	Säffle	Värmland	1,00	2,60	1,00	2,20	3,50	2,82	2,19
99	Boxholm	Östergötland	1,00	1,80	1,00	2,60	3,50	3,15	2,18
99	Söderköping	Östergötland	1,00	2,60	1,00	1,80	3,50	3,15	2,18
99	Ödeshög	Östergötland	1,00	1,80	1,00	2,60	3,50	3,15	2,18
100	Aneby	Jönköping	1,89	1,80	1,00	1,40	3,78	3,15	2,17
100	Vaxholm	Stockholm	2,33	1,80	1,00	2,60	1,83	3,43	2,17
101	Alvesta	Kronoberg	1,44	1,80	1,00	2,20	3,50	3,01	2,16
101	Lindesberg	Örebro	3,22	1,00	1,00	2,20	2,67	2,84	2,16
102	Vara	Västra Götaland	1,00	1,00	3,00	1,40	3,50	3,03	2,15

Rank	Kommun	Län	Skolan	Kommunernas verksamhet	Utbildningsinsatser	Hbtq-samhällets infrastruktur	Utsatthet för hatbrott	Attityden till hbtq-personer	Betyg totalt
102	Habo	Jönköping	1,00	1,00	3,00	1,00	3,78	3,15	2,15
102	Nora	Örebro	1,00	1,80	1,00	3,60	2,67	2,84	2,15
102	Ekerö	Stockholm	1,44	2,60	1,00	2,60	1,83	3,43	2,15
102	Upplands-Bro	Stockholm	1,44	3,40	1,00	1,80	1,83	3,43	2,15
103	Ockelbo	Gävleborg	1,44	1,00	1,00	2,60	3,78	3,04	2,14
103	Höganäs	Skåne	1,00	1,80	1,00	2,60	3,22	3,21	2,14
103	Östra Göinge	Skåne	1,00	1,80	1,00	2,60	3,22	3,21	2,14
104	Munkfors	Värmland	1,89	1,00	1,00	2,60	3,50	2,82	2,13
104	Jokkmokk	Norrbottn	1,00	2,60	1,00	1,80	3,22	3,14	2,13
105	Vimmerby	Kalmar	1,44	1,00	1,00	1,80	4,06	3,43	2,12
106	Mönsterås	Kalmar	1,00	1,00	1,00	2,20	4,06	3,43	2,11
106	Krokom	Jämtland	1,00	1,00	1,00	2,60	3,78	3,30	2,11
106	Ragunda	Jämtland	1,00	1,00	1,00	2,60	3,78	3,30	2,11
106	Smedjebacken	Dalarna	1,44	1,80	1,00	1,40	3,78	3,25	2,11
107	Mellerud	Västra Götaland	1,44	1,80	1,00	1,80	3,50	3,03	2,10
107	Partille	Västra Götaland	1,44	1,00	1,00	2,60	3,50	3,03	2,10
107	Svenljunga	Västra Götaland	1,44	1,00	1,00	2,60	3,50	3,03	2,10
108	Håbo	Uppsala	1,00	1,00	1,00	2,60	3,78	3,19	2,09
108	Tibro	Västra Götaland	1,00	1,80	1,00	2,20	3,50	3,03	2,09
108	Mullsjö	Jönköping	1,00	1,00	1,00	2,60	3,78	3,15	2,09
109	Botkyrka	Stockholm	1,44	2,60	1,00	2,20	1,83	3,43	2,08
110	Laxå	Örebro	2,33	1,80	1,00	1,80	2,67	2,84	2,07
110	Hässleholm	Skåne	1,00	1,80	1,00	2,20	3,22	3,21	2,07
110	Klippan	Skåne	1,00	1,80	1,00	2,20	3,22	3,21	2,07
110	Perstorp	Skåne	1,00	1,00	1,00	3,00	3,22	3,21	2,07
111	Strängnäs	Södermanland	1,00	1,80	1,00	2,20	3,22	3,16	2,06
111	Hallsberg	Örebro	1,44	1,80	1,00	2,60	2,67	2,84	2,06
112	Sorsele	Västerbotten	1,00	1,80	1,00	2,60	2,67	3,26	2,05
112	Robertsfors	Västerbotten	1,00	2,60	1,00	1,80	2,67	3,26	2,05
112	Ånge	Västernorrland	1,44	1,00	1,00	1,80	3,78	3,30	2,05
113	Leksand	Dalarna	1,44	1,00	1,00	1,80	3,78	3,25	2,04
113	Vadstena	Östergötland	1,00	1,00	1,00	2,60	3,50	3,15	2,04
113	Ydre	Östergötland	1,00	2,60	1,00	1,00	3,50	3,15	2,04
113	Järfälla	Stockholm	2,78	1,00	1,00	2,20	1,83	3,43	2,04
113	Orsa	Dalarna	1,00	1,00	1,00	2,20	3,78	3,25	2,04
114	Stenungsund	Västra Götaland	1,44	1,00	1,00	2,20	3,50	3,03	2,03
114	Strömstad	Västra Götaland	1,44	1,00	1,00	2,20	3,50	3,03	2,03
114	Sävsjö	Jönköping	1,44	1,80	1,00	1,00	3,78	3,15	2,03
114	Tranås	Jönköping	1,44	1,00	1,00	1,80	3,78	3,15	2,03
114	Älmhult	Kronoberg	1,44	1,00	1,00	2,20	3,50	3,01	2,03
115	Karlskoga	Örebro	3,22	1,00	1,00	1,40	2,67	2,84	2,02

BILAGA 1: KOMMUNERNAS BETYG

Rank	Kommun	Län	Skolan	Kommunernas verksamhet	Utbildningsinsatser	Hbtq-samhällets infrastruktur	Utsatthet för hatbrott	Attityden till hbtq-personer	Betyg totalt
115	Karlsborg	Västra Götaland	1,00	2,60	1,00	1,00	3,50	3,03	2,02
115	Tidaholm	Västra Götaland	1,00	1,80	1,00	1,80	3,50	3,03	2,02
115	Forshaga	Värmland	2,78	1,00	1,00	1,00	3,50	2,82	2,02
116	Bromölla	Skåne	1,44	1,80	1,00	1,40	3,22	3,21	2,01
116	Arjeplog	Norrbottnen	1,89	1,80	1,00	1,00	3,22	3,14	2,01
116	Hörby	Skåne	1,00	1,00	1,00	2,60	3,22	3,21	2,01
116	Vellinge	Skåne	1,00	1,00	1,00	2,60	3,22	3,21	2,01
116	Åstorp	Skåne	1,00	1,80	1,00	1,80	3,22	3,21	2,01
117	Älvsbyn	Norrbottnen	1,00	1,00	1,00	2,60	3,22	3,14	1,99
117	Kramfors	Västernorrland	1,44	1,00	1,00	1,40	3,78	3,30	1,99
117	Torsby	Värmland	1,00	1,00	1,00	2,60	3,50	2,82	1,99
117	Årjäng	Värmland	1,00	1,00	1,00	2,60	3,50	2,82	1,99
117	Vansbro	Dalarna	1,89	1,00	1,00	1,00	3,78	3,25	1,99
118	Askersund	Örebro	1,00	2,60	1,00	1,80	2,67	2,84	1,98
118	Ludvika	Dalarna	1,44	1,00	1,00	1,40	3,78	3,25	1,98
119	Sölvesborg	Blekinge	1,89	1,00	1,00	1,40	3,50	3,01	1,97
120	Värnamo	Jönköping	1,44	1,00	1,00	1,40	3,78	3,15	1,96
121	Bengtsfors	Västra Götaland	1,00	1,00	1,00	2,20	3,50	3,03	1,95
121	Malå	Västerbotten	2,78	1,00	1,00	1,00	2,67	3,26	1,95
122	Lomma	Skåne	1,00	1,00	1,00	2,20	3,22	3,21	1,94
122	Ljusdal	Gävleborg	1,00	1,00	1,00	1,80	3,78	3,04	1,94
123	Boden	Norrbottnen	1,00	1,00	1,00	2,20	3,22	3,14	1,93
123	Överkalix	Norrbottnen	1,00	1,00	1,00	2,20	3,22	3,14	1,93
124	Nordmaling	Västerbotten	1,00	1,80	1,00	1,80	2,67	3,26	1,92
124	Vindeln	Västerbotten	1,00	1,00	1,00	2,60	2,67	3,26	1,92
124	Vännäs	Västerbotten	1,00	1,00	1,00	2,60	2,67	3,26	1,92
124	Eda	Värmland	1,00	1,00	1,00	2,20	3,50	2,82	1,92
124	Filipstad	Värmland	1,00	1,00	1,00	2,20	3,50	2,82	1,92
125	Högsby	Kalmar	1,00	1,00	1,00	1,00	4,06	3,43	1,91
126	Tranemo	Västra Götaland	1,44	1,00	1,00	1,40	3,50	3,03	1,90
127	Nykvarn	Stockholm	1,44	1,00	1,00	2,60	1,83	3,43	1,88
128	Degerfors	Örebro	1,44	1,00	1,00	2,20	2,67	2,84	1,86
129	Storuman	Västerbotten	1,00	1,00	1,00	2,20	2,67	3,26	1,85
129	Ljusnarsberg	Örebro	1,00	1,00	1,00	2,60	2,67	2,84	1,85
130	Gagnef	Dalarna	1,00	1,00	1,00	1,00	3,78	3,25	1,84
131	Munkedal	Västra Götaland	1,44	1,00	1,00	1,00	3,50	3,03	1,83
131	Vårgårda	Västra Götaland	1,44	1,00	1,00	1,00	3,50	3,03	1,83
132	Danderyd	Stockholm	1,44	1,00	1,00	2,20	1,83	3,43	1,82
133	Arvidsjaur	Norrbottnen	1,00	1,00	1,00	1,40	3,22	3,14	1,79
133	Dorotea	Västerbotten	1,00	1,00	1,00	1,80	2,67	3,26	1,79
133	Norsjö	Västerbotten	1,00	1,80	1,00	1,00	2,67	3,26	1,79

Rank	Kommun	Län	Skolan	Kommunernas verksamhet	Utbildnings- insatser	Hbtq-samhällets infrastruktur	Utsatthet för hatbrott	Attityden till hbtq-personer	Betyg totalt
134	Hällefors	Örebro	1,00	1,00	1,00	2,20	2,67	2,84	1,78
134	Valdemarsvik	Östergötland	1,00	1,00	1,00	1,00	3,50	3,15	1,78
135	Skinnskatteberg	Västmanland	1,00	1,00	1,00	1,00	3,50	3,06	1,76
136	Essunga	Västra Götaland	1,00	1,00	1,00	1,00	3,50	3,03	1,75
136	Markaryd	Kronoberg	1,00	1,00	1,00	1,00	3,50	3,01	1,75
137	Vilhelmina	Västerbotten	1,00	1,00	1,00	1,40	2,67	3,26	1,72
137	Storfors	Värmland	1,00	1,00	1,00	1,00	3,50	2,82	1,72
138	Bjurholm	Västerbotten	1,00	1,00	1,00	1,00	2,67	3,26	1,65
138	Åsele	Västerbotten	1,00	1,00	1,00	1,00	2,67	3,26	1,65

BILAGA 2: ORDLISTA

Bisexuell

En person som har förmågan att bli kär i eller attraherad av människor oavsett kön. Bisexualitet definieras i svensk lagstiftning som en av tre sexuella läggningar.

Cis-person

En person vars juridiska kön, biologiska kön, könsidentitet och könsuttryck är linjärt, det vill säga hänger ihop enligt normen. Exempelvis en person som fötts med manligt könsorgan, ser sig själv som man och har könet man registrerat i folkbokföringen.

Hbtq

Ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner samt andra personer med queera uttryck och identiteter.

Heterosexuell

En person som har förmåga att bli kär i eller attraherad av personer med annat och/eller motsatt kön. Heterosexualitet definieras i svensk lagstiftning som en av tre sexuella läggningar.

Homosexuell

En person som har förmågan att bli kär i eller attraherad av personer av samma kön. Homosexualitet definieras i svensk lagstiftning som en av tre sexuella läggningar.

Könsidentitet

En persons självupplevda kön, det vill säga det kön en person känner sig som. Ingen utom personen själv kan bestämma detta.

Könsuttryck

Hur en person uttrycker sitt kön, till exempel genom kläder, kroppsspråk, frisyr, socialt beteende eller röst.

Queer

Beteckning för ett ifrågasättande av hetero- och cis-normen. Många med könsidentitet och/eller sexualitet som inte överensstämmer med heteronormen betraktar sig som queer. Att vara queer kan för en person innebära en önskan att inkludera alla kön och sexuella läggningar eller att inte behöva identifiera/definiera sig.

Sexuell läggning

Begrepp som ofta används för att gruppera människor utifrån vem de har förmågan att bli kära i och attraherade av. I svensk lagstiftning definieras tre sexuella läggningar: hetero-, homo- och bisexualitet.

Transperson

Transperson är ett paraplybegrepp. Med transpersoner avses personer som genom sina könsuttryck och/eller könsidentiteter avviker från könsnormen. Det kan till exempel vara transvestiter, dragkings/dragqueens, transsexuella och intersexuella. Transpersoner kan uppfatta sig varandes män, kvinnor, både man/och kvinna eller neutrala, oberoende av om deras biologiska kön och juridiska kön är manligt eller kvinnligt. Transpersoner kan också välja att inte definiera sitt kön alls. Att vara transperson har inte något med personens sexuella läggning att göra, utan hänger ihop med personens könsidentitet och könsuttryck och hur dessa relateras till personens biologiska kön.

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners och queeras rättigheter
The Swedish Federation for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender and Queer Rights

Mail: forbund@rfsi.se

Telefon: 08-501 629 00, Fax: 08-501 629 99

Besöksadress: Sveavägen 59, Stockholm, T-Rådmansgatan

Postadress: Box 350, 101 26 Stockholm

© RFSL juli 2014